

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету економіки
та управління

_____ Андрій КОЦУР
« 30 » _____ 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-
педагогічної роботи

_____ Віктор ОСТРОВЕРХОВ
« _____ » _____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

**з дисципліни «МОНІТОРИНГ ГАЛУЗЕВИХ РИНКІВ»
ступінь вищої освіти – молодший бакалавр
галузь знань 07 Управління та адміністрування
спеціальність 073 Менеджмент
освітньо-професійна програма «Менеджмент»**

Кафедра менеджменту, публічного управління та персоналу

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практичні заняття	ІРС	Тренінг, (год.)	СРС (год.)	Разом (год)	залик, сем.
Денна	II	III	30	30	3	8	79	150	III

30.08.2024

Тернопіль, ЗУНУ – 2024

Робочу програму склала доцент, доцент кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу канд. екон. наук, Інна ЧИКАЛО

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу, протокол № 2 від 29.08.2024р.

Завідувач кафедри
д-р екон. наук, професор

Михайло ШКІЛЬНЯК

Розглянуто та схвалено групою забезпечення зі спеціальності 073 Менеджмент, протокол № 2 від 30.08.2024 р.

Голова групи
забезпечення спеціальності
д-р екон. наук, професор

Михайло ШКІЛЬНЯК

Гарант ОП
канд. екон. наук, доцент

Ірина ДЕМКІВ

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МОНІТОРИНГ ГАЛУЗЕВИХ РИНКІВ»

Опис дисципліни «Моніторинг галузевих ринків»

Дисципліна «Моніторинг галузевих ринків»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	галузь знань 07 – «Управління та адміністрування»	Статус дисципліни вибіркова Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність 073 Менеджмент Освітньо-професійна програма «Менеджмент»	Рік підготовки: <i>Денна – 2</i> Семестр: <i>Денна – 3</i>
Кількість змістових модулів – 2	Ступінь вищої освіти – молодший бакалавр	Лекції: <i>Денна – 30 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 30 год.</i>
Загальна кількість годин – 150		Самостійна робота: <i>Денна – 79 год.</i> Тренінг: <i>Денна – 6 год.</i> Індивідуальна робота: <i>Денна – 3</i>
Тижневих годин – 10, з них аудиторних – 4		Вид підсумкового контролю – залік

2. Мета й завдання вивчення дисципліни «Моніторинг галузевих ринків»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Дисципліна «Моніторинг галузевих ринків» є вибірковою дисципліною.

спрямована на формування у студентів теоретичних знань та вироблення практичних навичок щодо сучасних підходів, методів, моделей, інструментів дослідження особливостей організації галузевих ринків, оцінки економічних наслідків їх функціонування, дослідження стратегічної поведінки виробників в умовах цих ринків. Також розглядаються моделі оцінювання, аналізу, прогнозування та оптимізації використання потенціалу відповідних ринків. Вивчення даної дисципліни буде особливо актуальним для аналітиків і практиків, котрі займаються консалтингом з питань оцінки ємкості ринку, доцільності і можливості виходу на новий географічний / товарний ринок тощо. Метою викладання дисципліни є: отримати знання з теорії і практики моніторингу галузевих ринків; засвоїти методики і технології моніторингу різних типів галузевих ринків; оволодіти інструментарієм дослідження, аналізу та прогнозування тенденцій розвитку ринкових процесів; уміти вибудовувати процедури проведення моніторингу в конкретній організації.

Предметом вивчення дисципліни є: системоутворюючі елементи галузевих ринків та механізм проведення моніторингу галузевих ринків.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

ознайомлення зі змістом і понятійним апаратом навчальної дисципліни; отримання теоретичних знань з основ моніторингу галузевих ринків; оволодіння технологіями та методами проведення моніторингу галузевих ринків, оволодіння методами аналізу та оцінювання стану галузевих ринків, їх динаміки, цінової кон'юнктури, потенціалу та умов функціонування; освоєння методології прогнозування основних тенденцій розвитку галузевих ринків, ознайомлення із відмінностями в організації моніторингу на різних типах галузевих ринків та особливостями моніторингу регіональних галузевих ринків; ознайомлення із процедурами оцінювання ринкового ризику, рівня конкурентоспроможності, економічних умов функціонування підприємства на певних сегментах галузевих ринків.

Зміст дисципліни є основою для отримання теоретичних знань і практичних навичок, які дозволяють студенту мати цілісне уявлення про моніторинг галузевих ринків. Вивчення дисципліни «Моніторинг галузевих ринків» передбачає реалізацію функції систематизації знань та відіграє важливу роль у розширенні і поглибленні теоретичних уявлень й практичних навичок застосування технологій та методів проведення моніторингу.

2.2.Завдання вивчення дисципліни

В результаті вивчення дисципліни „Моніторинг галузевих ринків” студенти повинні *знати*: складові системи моніторингу галузевих ринків; систему показників

та індикаторів стану галузевих ринків, які доцільно використовувати в процесі моніторингу; загальні вимоги та процедуру організації моніторингу галузевих ринків; методи та технології проведення моніторингу галузевих ринків; методи аналізу та оцінювання стану галузевих ринків, їх динаміки, цінової кон'юнктури, потенціалу та умов функціонування; методологію прогнозування основних тенденцій розвитку галузевих ринків; відмінності в організації моніторингу на різних типах галузевих ринків, особливості моніторингу регіональних галузевих ринків; процедури оцінювання ринкового ризику, рівня конкурентоспроможності, економічних умов функціонування підприємства на певних сегментах галузевих ринків.

Мета проведення лекцій полягає у тому, щоб ознайомити студентів із теоретичними і практичними аспектами проведення моніторингу галузевих ринків; методиками і технологіями моніторингу різних типів галузевих ринків; інструментарієм дослідження, аналізу та прогнозування тенденцій розвитку ринкових процесів; процедури проведення моніторингу в конкретній організації.

Основні завдання лекцій:

- викладання студентам у відповідності з програмою та робочим планом основних теоретичних засад проведення моніторингу галузевих ринків;
- ознайомлення із технологіями і методами моніторингу галузевих ринків та особливостями їх застосування на різних типах галузевих ринків;
- ознайомлення студентів із процедурами проведення моніторингу кон'юнктури галузевих ринків, моніторингу динаміки попиту і пропозиції на галузевих ринках, моніторингу цін та ціноутворення на галузевих ринках;
- ознайомлення студентів із основами прогнозування основних тенденцій розвитку галузевих ринків;
- викладання студентам основ організації моніторингу на підприємстві.

Мета проведення практичних занять полягає у тому, щоб виробити у студентів практичні навички проведення моніторингу галузевих ринків. В результаті проведення практичних занять *студенти повинні вміти:*

- обирати ключові показники моніторингу галузевих ринків;
- вибудовувати етапи та складати алгоритм проведення моніторингу галузевих ринків;
- обирати інструментарій дослідження галузевих ринків;
- застосовувати основні прийоми аналізу і оцінювання стану, потенціалу, структури та цінової кон'юнктури галузевих ринків;
- визначати рівень конкуренції на галузевих ринках та будувати прийнятні моделі ринкової поведінки;
- працювати з інтерактивними дашбордами;
- використовувати інструментарій прогнозування тенденції розвитку галузевих ринків; розробляти процедуру, визначати напрями та розробляти програми маркетингового моніторингу сегментів ринку, на яких функціонує підприємство, володіти процедурами його організації.

3. Програма дисципліни „Моніторинг галузевих ринків”

Дисципліна „Моніторинг галузевих ринків” включає два змістових модулі.

Змістовий модуль I. Теоретико-методичні засади моніторингу галузевих ринків

Тема 1. Характеристика галузевих ринків. Індикатори та показники його стану.

Ринок та його суб'єкти. Базові теорії економіки і організації галузевих ринків. Методологія економіки галузевих ринків. Сутність категорій „галузь” та „галузевий ринок”. Системоутворюючі елементи галузевого ринку: попит, пропозиція, ресурси, ринкова інфраструктура, ВЕД. Характерні риси галузевих ринків. Межі галузевих ринків і підходи до їх визначення. Класифікація галузевих ринків.

Система показників та індикаторів стану галузевих ринків. Кількісні і якісні показники стану галузевих ринків. Показники рівня концентрації ринку (індекс концентрації ринку, індекс відносної концентрації ринку, індекс Герфіндаля – Хіршмана, індекс Толла – Тайдмена, індекс Джині, індекс Ліндаля).

Тема 2. Система моніторингу галузевих ринків.

Сутність моніторингу. Види моніторингу галузевих ринків залежно від їх специфіки. Принципи проведення моніторингу галузевих ринків. Складові елементи моніторингу галузевих ринків. Алгоритм формування системи моніторингу галузевих ринків. Етапи проведення моніторингу галузевих ринків. Засоби проведення моніторингу галузевих ринків.

Тема 3. Технології моніторингу галузевих ринків.

Процедура проведення моніторингу галузевих ринків. Алгоритм проведення моніторингу галузевих ринків. Основні методологічні положення, на яких базується система моніторингу галузевих ринків.

Тема 4. Методи моніторингу галузевих ринків. Особливості їх застосування на різних типах галузевих ринків.

Основи методології моніторингу галузевих ринків. Поняття „методу” моніторингу галузевих ринків. Класифікація методів моніторингу галузевих ринків. Методи моніторингу галузевих ринків, що базуються на експертних оцінках: модель БКГ, матриця „Дженерал Електрик - МакКінсі”, модель Shell / DPM, модель життєвого циклу, матриця В.С.Єфремова, матриця балансів життєвих циклів. Методи стратегічного аналізу: метод складання контурного профілю, метод побудови карти стратегічних груп, метод побудови матриці формування конкурентної карти ринку, метод бенчмаркінгу, модель п'яти конкурентних сил, концепція ланцюга формування вартості. Статистичні методи моніторингу: кореляційного аналізу, багатofакторного регресійного аналізу. Особливості застосування методів на різних типах галузевих ринків.

Змістовий модуль II. Інструментарій проведення моніторингу галузевих ринків

Тема 5. Моніторинг кон'юнктури галузевих ринків.

Сутність кон'юнктури галузевих ринків. Основні завдання моніторингу кон'юнктури галузевих ринків. Класифікація видів кон'юнктури. Класифікація кон'юнктурутворюючих факторів. Система показників кон'юнктури галузевих ринків. Оцінка макроекономічних і мікроекономічних показників кон'юнктури. Класифікація показників ринкової кон'юнктури. Показники аналізу розвитку галузевих ринків у статистиці і в динаміці. Методи аналізу кон'юнктури галузевих ринків. Характеристика методів аналізу кон'юнктури галузевих ринків. Теорія Доу. Теорія Еліота. Методи фундаментального аналізу. Метод головних компонент. Кластерні процедури моніторингу. Аналіз інструментів кон'юнктурної політики та особливостей їх застосування в умовах війни. Важелі впливу на кон'юнктуру ринку в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови.

Тема 6. Моніторинг динаміки і попиту і пропозиції на галузевих ринках.

Попит на галузевому ринку. Пропозиція галузевого ринку. Еластичність попиту і пропозиції на різних типах галузевих ринків. Методики оцінювання показників попиту і пропозиції галузевих ринків та їх змін в динаміці. Оцінка факторів впливу на зміну попиту і пропозиції галузевих ринків. Інституційне забезпечення моніторингу попиту і пропозиції галузевих ринків. Методи аналізу інформації. Моніторинг динаміки попиту і пропозиції на різних типах галузевих ринків в умовах війни.

Тема 7. Моніторинг цін і ціноутворення на галузевих ринках.

Система цін на галузевих ринках. Методи ціноутворення на окремих галузевих ринках. Методика проведення моніторингу цін та ціноутворення на галузевих ринках. Система моніторингу цін на товарних ринках. Технологія спостережень за змінами цін на галузевих ринках. Порядок збору цінової інформації. Методика розрахунку базових та середніх цін на галузевих ринках. Цінові інструменти впливу на стан розвитку галузевих ринків в умовах війни.

Тема 8. Аналіз і оцінка потенціалу та структурних пропорцій на галузевих ринках.

Потенція галузевого ринку. Фактори формування частки ринку. Показники забезпеченості та використання ресурсів підприємства та галузевого ринку. Вплив екстенсивних та інтенсивних факторів на розвиток галузевих ринків. Вплив факторів на розвиток галузевих ринків в умовах війни. Вплив факторів на зміну долі ринку. Структура галузевих ринків в розрізі їх основних типів.

Тема 9. Моніторинг конкурентного середовища галузевих ринку.

Конкурентне середовище. Складові конкурентного середовища. Типи ринкових структур. Аналіз факторів макросередовища. PEST – аналіз факторів конкурентного

середовища. Побудова крти стратегічних груп. Особливості моніторингу конкурентного середовища в умовах війни.

Тема 10. Прогнозування основних тенденцій розвитку галузевих ринків.

Теорія передбачення Кондратьєва М.Д. та прогнозування через вивчення економічних циклів. Методика прогнозування розвитку галузевих ринків. Методи прогнозування кон'юнктури ринку. Класифікація методів моделювання. Стадії прогнозування тенденцій розвитку галузевих ринків. Побудова трендових прогнозів як аналітична основа формування політики післявоєнного відновлення економіки.

Тема 11. Організація моніторингу галузевих ринків на підприємстві. Інформаційне забезпечення моніторингу.

Підприємство як суб'єкт галузевого ринку. Методики позиціонування підприємств на галузевих ринках. Адаптивне позиціонування підприємств на галузевих ринках. Моніторинг ключових факторів успіху підприємства. Методи діагностики ключових факторів успіху підприємства. Ключові фактори успіху підприємства в умовах війни та післявоєнної відбудови.

Тема 12. Організація маркетингового моніторингу галузевих ринку.

Економічна сутність маркетингового моніторингу галузевих ринків. Технології проведення маркетингового моніторингу галузевого ринку. Маркетинговий мікс галузевого ринку. Методи та інструменти проведення маркетингового моніторингу галузевих ринків. Методичні підходи до сегментації галузевих ринків. Позиціонування і розвиток пріоритетних галузей.

Тема 13. Аналіз та оцінка ринкового ризику підприємства.

Сутність та класифікація ризиків підприємства. Види ринкових ризиків підприємства. Характеристика ідентифікаторів ризику. Причини виникнення ризику. Класифікація методів оцінки та аналізу ризику. Методи зменшення ризику. Технології ризик-менеджменту. Діагностика ринкового ризику в умовах війни.

Тема 14. Прогнозування ринкової поведінки підприємства.

Прогнозування поведінки підприємств в умовах різних типів ринкових структур. Прогнозування розвитку поведінки підприємства на засадах вивчення споживчої поведінки покупців в умовах ринкової економіки. Методи прогнозування ринкової поведінки підприємств: метод експертних оцінок, економіко - аналітичного моделювання, метод сценаріїв, метод історичних аналогій. Переваги та недоліки методів прогнозування ринкової поведінки підприємства.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Моніторинг галузевих ринків»

денна форма навчання

	Кількість годин					
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Тренінг	Індивідуальна робота	Контрольні заходи
<i>Змістовий модуль I. Теоретико-методичні засади моніторингу галузевих ринків</i>						
1. Характеристика галузевих ринків. Індикатори та показники його стану.	2	2	6	4	1	Питання, тести
2. Система моніторингу галузевих ринків	2	2	6			Питання, тести, задачі
3. Технології моніторингу галузевих ринків	2	2	6			Питання, тести, кейси
4. Методи моніторингу галузевих ринків. Особливості їх застосування на різних типах галузевих ринків	2	2	9			Питання, задачі
5. Моніторинг кон'юнктури галузевих ринків	2	2	6			Питання, тренінгові вправи
6. Моніторинг динаміки і попиту і пропозиції на галузевих ринках	2	2	6			Питання, задачі
7. Моніторинг цін і ціноутворення на галузевих ринках	2	2	4			Тести, задачі управлінські ситуації
<i>Змістовий модуль II. Інструментарій проведення моніторингу галузевих ринків</i>						
8. Аналіз і оцінка потенціалу та структурних пропорцій на галузевих ринках	2	2	6	4	1	Питання, кейси
9. Моніторинг конкурентного середовища галузевих ринку	2	2	6			Питання, тренінгові вправи
10. Прогнозування основних тенденцій розвитку галузевих ринків	2	2	6			Тести, задачі
11. Організація моніторингу галузевих ринків на підприємстві. Інформаційне забезпечення моніторингу	2	2	6			Питання, задачі, управлінські ситуації
12. Організація маркетингового моніторингу галузевих ринків	2	2	4			Задачі, управлінські ситуації

13. Аналіз та оцінка ринкового ризику підприємства	4	4	4		1	Задачі, ділові ігри
14. Прогнозування ринкової поведінки підприємства	2	2	4			Тренінгові вправи
Разом	30	30	79	8	3	

5. Тематика практичних завдань

Практичне заняття № 1 (2 год.)

Тема 1. Характеристика галузевих ринків. Індикатори та показники його стану.

Питання для обговорення:

1. Ринок та його суб'єкти.
2. Основи теорії та методології економіки і організації галузевих ринків.
3. Системоутворюючі елементи галузевого ринку
4. Характерні риси галузевих ринків.
5. Межі галузевих ринків і підходи до їх визначення.
6. Класифікація галузевих ринків.
7. Система показників та індикаторів стану галузевих ринків.

Тема 2. Система моніторингу галузевих ринків.

Питання для обговорення:

1. Сутність моніторингу.
2. Види моніторингу галузевих ринків.
3. Принципи проведення моніторингу галузевих ринків.
4. Складові елементи моніторингу галузевих ринків.
5. Алгоритм формування системи моніторингу галузевих ринків
6. Засоби проведення моніторингу галузевих ринків.

Тестовий контроль.

Розв'язування практичних завдань.

Практичне заняття № 2 (2 год.)

Тема 3. Технології моніторингу галузевих ринків

Питання для обговорення:

1. Процедура проведення моніторингу галузевих ринків.
2. Алгоритм проведення моніторингу галузевих ринків.
3. Основні методологічні положення, на яких базується система моніторингу галузевих ринків.

Тема 4. Методи моніторингу галузевих ринків. Особливості їх застосування на різних типах галузевих ринків

Питання для обговорення:

1. Основи методології моніторингу галузевих ринків.

2. Поняття „методу” моніторингу галузевих ринків.
3. Класифікація методів моніторингу галузевих ринків.
4. Методи моніторингу галузевих ринків, що базуються на експертних оцінках.
5. Методи стратегічного аналізу.
6. Статистичні методи моніторингу.
7. Особливості застосування методів на різних типах галузевих ринків.

Тестовий контроль.

Розв'язування практичних завдань

Практичне заняття № 3 (2 год.)

Тема 5. Моніторинг кон'юнктури галузевих ринків

Питання для обговорення:

1. Сутність кон'юнктури галузевих ринків.
2. Класифікація видів кон'юнктури та кон'юктуроутворюючих факторів.
3. Система показників кон'юнктури галузевих ринків.
4. Методи аналізу кон'юнктури галузевих ринків.
5. Інструменти кон'юнктурної політики та особливості їх застосування в умовах війни.
6. Важелі впливу на кон'юнктуру ринку в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови.

Тема 6. Моніторинг динаміки і попиту і пропозиції на галузевих ринках

Питання для обговорення:

1. Попит на галузевому ринку.
2. Пропозиція галузевого ринку.
3. Методики оцінювання показників попиту і пропозиції галузевих ринків та їх змін в динаміці.
4. Оцінка факторів впливу на зміну попиту і пропозиції галузевих ринків.
5. Моніторинг динаміки попиту і пропозиції на різних типах галузевих ринків в умовах війни.

Тестовий контроль.

Розв'язування практичних задач

Практичне заняття № 4 (2 год.)

Тема 7. Моніторинг цін і ціноутворення на галузевих ринках

Питання для обговорення:

1. Система цін на галузевих ринках.
2. Методи ціноутворення на окремих галузевих ринках.
3. Методика проведення моніторингу цін та ціноутворення на галузевих ринках.
4. Порядок збору цінової інформації. Програмні продукти для моніторингу цін.

5. Цінові інструменти впливу на стан розвитку галузевих ринків в умовах війни.

Тема 8. Аналіз і оцінка потенціалу та структурних пропорцій на галузевих ринках

Питання для обговорення:

1. Потенціал галузевого ринку.
2. Фактори формування частки ринку. Показники забезпеченості та використання ресурсів підприємства та галузевого ринку.
3. Оцінка впливу екстенсивних та інтенсивних факторів на розвиток галузевих ринків.
4. Оцінка впливу факторів на зміну долі ринку. Вплив факторів на розвиток галузевих ринків в умовах війни.
5. Структура галузевих ринків в розрізі їх основних типів.

Тестовий контроль.

Розв'язування практичних задач.

Практичне заняття № 5 (2 год.)

Тема 9. Моніторинг конкурентного середовища галузевих ринку

Питання для обговорення:

1. Конкурентне середовище.
2. Складові конкурентного середовища.
3. Типи ринкових структур.
4. Аналіз факторів макросередовища.
5. Побудова крти стратегічних груп.
6. Особливості моніторингу конкурентного середовища в умовах війни.

Тема 10. Прогнозування основних тенденцій розвитку галузевих ринків

Питання для обговорення:

1. Теорія передбачення Кондратьєва М.Д. та прогнозування через вивчення економічних циклів.
2. Методика прогнозування розвитку галузевих ринків.
3. Методи прогнозування кон'юнктури ринку.
4. Побудова трендових прогнозів як аналітична основа формування політики післявоєнного відновлення економіки

Тестовий контроль.

Розв'язування практичних задач.

Практичне заняття № 6 (2 год.)

Тема 11. Організація моніторингу галузевих ринків на підприємстві. Інформаційне забезпечення моніторингу

Питання для обговорення:

1. Методики позиціонування підприємств на галузевих ринках.

2. Адаптивне позиціонування підприємств на галузевих ринках.
3. Моніторинг ключових факторів успіху підприємства.
4. Методи діагностики ключових факторів успіху підприємства.
5. Ключові фактори успіху підприємства в умовах війни та післявоєнної відбудови.

Тема 12. Організація маркетингового моніторингу галузевих ринків

Питання для обговорення:

1. Економічна сутність маркетингового моніторингу галузевих ринків.
2. Технології проведення маркетингового моніторингу галузевого ринку.
3. Маркетинговий мікс галузевого ринку.
4. Методи та інструменти проведення маркетингового моніторингу галузевих ринків.
5. Методичні підходи до сегментації галузевих ринків.
6. Позиціонування і розвиток пріоритетних галузей.

Тестовий контроль.

Розв'язування практичних задач.

Практичне заняття № 7 (2 год.)

Тема 13. Аналіз та оцінка ринкового ризику підприємства

Питання для обговорення:

1. Сутність та класифікація ризиків підприємства.
2. Види ринкових ризиків підприємства.
3. Причини виникнення ризику.
4. Класифікація методів оцінки та аналізу ризику.
5. Методи зменшення ризику.
6. Діагностика ринкового ризику в умовах війни.

Тема 14. Прогнозування ринкової поведінки підприємства

Питання для обговорення:

1. Прогнозування поведінки підприємств в умовах різних типів ринкових структур.
2. Прогнозування розвитку поведінки підприємства на засадах вивчення споживчої поведінки покупців в умовах ринкової економіки.
3. Методи прогнозування ринкової поведінки підприємств.
4. Переваги та недоліки методів прогнозування ринкової поведінки підприємства.

Тестовий контроль.

Розв'язування практичних задач.

8. Тренінг з дисципліни «Моніторинг галузевих ринків».

Тренінг з дисципліни «Моніторинг галузевих ринків» проводиться у навчальному процесі підготовки бакалаврів з метою вироблення практичних навичок від слідкування тенденцій, що характеризують галузевий ринок.

Організація і порядок проведення тренінгу

1. Вступна частина. Актуалізація теми тренінгового заняття та структуризація процесу його проведення. Ознайомлення студентів з метою тренінгу, його завданнями, процедурою проведення, очікуваними результатами. Представлення програми тренінгу.

2. Організаційна частина. Встановлення правил проведення тренінгу, формування малих робочих груп (3-5 груп), визначення завдань та розподіл ролей.

3. Практична частина. Виконання тренінгових завдань у малих групах з використанням базових та інноваційних методів проведення тренінгу за визначеною темою (проблемою).

Тематика тренінгу

Тематика тренінгу передбачає вибір галузевого ринку та дослідження особливостей його функціонування. Завдання тренінгу:

1. Розкрити історію його виникнення та проаналізуйте його місце в національній та глобальній економіці.
2. Визначте місце ринку, що був обраний для аналізу, у КВЕД.
3. Проаналізуйте основні показники, які характеризують попит (споживання) та пропозицію (виробництво) на досліджуваному ринку та зробіть висновки щодо стану ринкової кон'юнктури.
4. Визначте інструменти державної галузевої політики, що використовуються для регулювання досліджуваного ринку та проаналізуйте їх ефективність.

Підготовка презентаційних матеріалів за результатами виконання тренінгового завдання.

4. Підведення підсумків. Презентація практичної роботи в малих групах. Обговорення результатів виконання завдань, обмін думками з проблематики теми тренінгу, підведення підсумків, оцінка результативності роботи в групах та досягнення поставлених цілей тренінгу.

Загальна оцінка кожного студента – учасника тренінгу визначається як середнє арифметичне за виконані 4 завдання. В цілому результати оцінювання тренінгу свідчать про рівень компетентності студентів в частині здатності предметно виконувати завдання, готовність до практичної роботи в рамках завдань моніторингу галузевих ринків.

7. Самостійна робота студентів

Метою СРС є самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студентами з дисципліни та розвиток навичок самостійної роботи. Самостійна робота студентів із дисципліни «Моніторинг галузевих ринків»

передбачає виконання комплексного індивідуального проекту, який охоплює всі теми дисципліни.

Основними завданнями виконання цього проекту із дисципліни «Моніторинг галузевих ринків» є:

– закріплення теоретичних основ з моніторингу галузевих ринків, що передбачає опрацювання науково-монографічної та навчальної літератури, лекційного матеріалу, спеціальних джерел інформації, незалежних джерел та рекомендацій неурядових аналітичних центрів;

– вироблення умінь та навичок обирати ключові показники моніторингу галузевих ринків, вибудовувати етапи та складати алгоритм проведення моніторингу галузевих ринків, визначати рівень конкуренції на галузевих ринках та будувати прийнятні моделі ринкової поведінки;

– оволодіння інструментарієм прогнозування тенденції розвитку галузевих ринків, розробки процедур та програм маркетингового моніторингу сегментів ринку, на яких функціонує підприємство, володіти процедурами його організації.

Об'єктом дослідження для СРС можуть бути: галузевий ринок або окремий його сегмент та підприємство, що функціонує на галузевому ринку.

Вибір об'єкта дослідження здійснюється студентом самостійно за обов'язкового погодження із викладачем.

Етапи виконання проектного завдання.

1. Охарактеризувати досліджуваний об'єкт

1.1. На основі опрацювання навчальної, наукової, монографічної, довідкової літератури визначити тип ринку та етапи його розвитку.

1.2. З використанням статистичних даних, проаналізувати стан та тенденції розвитку досліджуваного ринку.

1.3. На основі використання даних державної служби статистики України та Антимонопольного комітету вкажіть найбільших гравців ринку та обчисліть показник концентрації галузевого ринку.

2. Перечислити складові системи моніторингу досліджуваного ринку

2.1. Визначити об'єкт, суб'єкт та предмет дослідження.

2.2. Вказати джерела інформації, які будуть використані для проведення моніторингу галузевого ринку.

2.3. Перечислити методи, які будуть використані для проведення моніторингу.

3. Розробити алгоритм проведення моніторингу галузевого ринку

3.1. Вказати основні етапи проведення моніторингу галузевого ринку у логічній послідовності.

4. Провести моніторинг кон'юнктури досліджуваного галузевого ринку

4.1. Провести оцінку показників динамічності розвитку ринку

4.2. Оцінити показники ринкової пропозиції, ринкового попиту, місткості ринку

4.3. Оцінити пропорційність ринку (співставити обсяги виробництва, споживання, експорту та імпорту)

4.4. Визначити показники кон'юнктурних коливань ринку

5. Проаналізувати динаміку попиту і пропозиції на галузевому ринку

5.1. Розрахувати показники абсолютного приросту, темпів зростання та приросту обсягів виробництва та обсягів споживання.

6. Провести моніторинг цін на галузевому ринку

6.1. Проаналізувати індекси цін на окремі групи товарів досліджуваного ринку

7. Провести моніторинг конкурентного середовища галузевого ринку

7.1. Визначити тип ринку (монополія, олігополія, домінуючий)

7.2. Проаналізувати ключові фактори привабливості галузі

7.3. Окреслити перспективи і загрози розвитку галузевого ринку

7.4. Побудувати карту стратегічних груп ринку

8. Спрогнозувати основні тенденції розвитку галузевого ринку

8.1. На основі використання методів прогнозної екстраполяції на основі середніх темпів зростання і середніх приростів спрогнозуйте основні показники, що характеризують стан галузевого ринку на наступні 5 років.

10. Провести моніторинг діяльності підприємства, що функціонує на галузевому ринку.

10.1. Провести сегментацію галузевого ринку.

10.2. Провести позиціонування підприємства на галузевому ринку за допомогою матриці БКГ

10.4. Проаналізуйте основні показники діяльності підприємства

11. Спрогнозувати ринкову поведінку підприємства.

11.1. На основі використання методів прогнозної екстраполяції на основі середніх темпів зростання і середніх приростів спрогнозувати основні показники діяльності підприємства на наступні 5 років

Оформлення результатів виконання СРС здійснюється у формі аналітичного звіту, яка повинна містити:

1. Вступ (визначення мети та завдання дослідження).
2. Виклад основного матеріалу за вищевказаними етапами.
3. Висновки, узагальнення та пропозиції.
4. Список використаної літератури (інформаційні джерела).

Оцінювання кожного розділу завдання проводиться за стобальною шкалою, а підсумкова оцінка виставляється як середньоарифметична величина.

8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Моніторинг галузевих ринків» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування;
- тестування;

- модульне тестування та опитування;
- есе;
- аналітичні звіти;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- письмова робота;
- залік;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4
20%	20%	20%	20%	5%	15%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінги	Самостійна робота
Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (здобувач має бути оцінений не рідше як раз на два заняття).	Тестування по темах 1-7 на платформі Moodle, що включає 20 тестових питань, правильна відповідь на кожне із яких оцінюється по 5 балів	Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (здобувач має бути оцінений не рідше як раз на два заняття).	Тестування по темах 8-14 на платформі Moodle, що включає 20 тестових питань, правильна відповідь на кожне із яких оцінюється по 5 балів	Визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час тренінгу за виконану частину завдань (4 завдання)	Оцінка за виконану самостійну роботу визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконані окремі завдання (11 завдань) в рамках виконання проекту моніторингу галузевого ринку

* Пропуски практичних занять обов'язково відпрацьовуються в години консультацій, в іншому випадку вони вважаються оцінкою «0» та враховуються при визначенні середнього арифметичного. Для здобувачів, які навчаються за індивідуальним графіком, поточне оцінювання проводиться під час консультацій, та шляхом виконання завдань в системі Moodle.

Отриманий рівень знань студентів з усіх видів виконуваних робіт по дисципліні оцінюється як за національною шкалою, так і за шкалою ECTS, поданою в таблиці.

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)

85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

За окремими формами контролю знань студентів з дисципліни застосовуються критерії оцінювання, подані в таблиці

Таблиця

Критерії оцінювання знань студентів

	Форми контролю, критерії оцінювання	Бальна шкала оцінок знань			
		Відмінно (90-100)	Добре (75-89)	Задовільно (60-74)	Незадовільно (до 60)
1	УСНЕ ОПИТУВАННЯ				
	• Повнота відповіді	повна	повна	не повна	часткова, відсутня
	• Глибина і різносторонність знань	достатня	належна	задовільна	відсутня
	• Системність та логіка викладення матеріалу	систематизоване, логічне	логічне	відсутня	відсутня
	• Ступінь ознайомлення з основними методичними розробками, законодавством та уміння їх використовувати при відповіді	високий, використовуються при відповіді	достатній, використовуються при відповіді	належний, частково використовуються при відповіді	відсутній
	• Уміння узагальнювати викладений матеріал	обґрунтовані висновки	недостатньо обґрунтовані висновки	частково обґрунтовані висновки	відсутність висновків
2	РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ, ВИКОНАННЯ ТРЕНІНГОВИХ ЗАВДАНЬ				
	• Знання методики	глибокі	належні	недостатні	відсутні
	• Володіння алгоритмом розв'язку	володіє	володіє	частково володіє	не володіє
	• Самостійність розв'язку	самостійність розрахунків	недостатня самостійність розрахунків	здійснення розрахунків з допомогою викладача	відсутня самостійність розрахунків
	• Правильність і повнота розрахунків	правильні і повні	правильні неповні	частково правильні, неповні	неправильні неповні
	• Наявність узагальнених висновків	наявні, обґрунтовані	наявні	наявні	відсутні

3	ПРОГРАМОВАНИЙ КОНТРОЛЬ (ТЕСТУВАННЯ)				
	• Правильність і повнота відповіді	повна, правильна	повна, частково неправильна	неповна, частково правильна	неповна, неправильна
	• Чіткість відповіді (наявність чи відсутність виправлень)	чітка без виправлень	наявність незначних виправлень	наявність виправлень	не чітка
	• Наявність помилок	відсутні	наявність незначних помилок	значні помилки	значні помилки
4	ПІДГОТОВКА ПОШУКОВОЇ РОБОТИ				
	• Самостійність викладу матеріалу	самостійний виклад	самостійний виклад	несамостійний виклад	несамостійний виклад
	• Логічність і послідовність викладу матеріалу	логічний і послідовний	логічний виклад, відсутність послідовності	частково логічний виклад, послідовність відсутня	відсутня
	• Відповідність викладу матеріалу темі	відповідає	відповідає	частково відповідає	не відповідає
	• Використання нових літературних джерел	використовуються достатньо	частково використовуються	не використовуються	не використовуються
	• Відповідність оформлення есе,	відповідає	відповідає	частково відповідає	не відповідає

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійне забезпечення викладання лекцій. Платформа Moodle.wunu.edu.ua On-line платформи: ZOOM; Google Meet Пакет прикладних програм базових інформаційних технологій: MS Office; телекомунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer Opera Google Chrome. Firefox)	1-14
2..	Електронний варіант опорного конспекту лекцій	1-14
3.	Електронний варіант тренінгових завдань та самостійної роботи	1-14
4.	Презентації, схеми, рисунки, матриці, аналітичні таблиці	1-14

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Вашків О. Економіка галузевих ринків. Опорні конспекти лекцій. Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль. 2017. URL : <https://ek-azbuka.wixsite.com/tneu/blank-j2vcb>.

2. Галіцин Володимир Костянтинович. Системи моніторингу. Київський національний економічний ун-т. К. КНЕУ, 2000. 231с.
3. Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Ігнатюк Анжела Іванівна. Галузеві ринки: теорія, практика, напрями регулювання: монографія. К. ННЦ "Ін-т аграрної економіки", 2010. 465с.
5. Ігнатюк А.І., Якимчук Б.Б. Бар'єри входження на ринки асиметричної олігополії. *Вісник Одеського національного університету*. Серія Економіка, 2017. №1(54). С. 13-16
6. Конкурентоспроможність підприємства: підручник за заг. ред. д-ра екон. наук, професора, академіка НААН України Даниленка А.С. К.: Центр учбової літератури, 2020. 320 с.
7. Лагутін В., Герасименко А. Галузеві ринки в економічній системі ХХІ століття. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2019. № 3. С. 5-15.
8. Михальчишин Н. Л. Теорія галузевих ринків навчальний посібник. Львів: Вид-во «Манускрипт», 2022. 332 с.
9. Михальчишин Н. Л. Аналіз і контроль економічної концентрації: Навчальний посібник. Львів: Вид-во «Манускрипт», 2010. 352 с.
10. Оболенцева Л.В. Кон'юнктурні дослідження галузевого ринку: підручник. Х. Харківська національна академія міського господарства, 2010. 249с.
11. Пазуха Микола Дмитрович. Кон'юнктура світових товарних ринків: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. Центр учбової літератури, 2008. 272с.
12. Про захист економічної конкуренції. Закон України URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.
13. Про ціни і ціноутворення. Закон України URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>.
14. Про захист від недобросовісної конкуренції : закон України від 07.06.1996 № 236/96 ВР. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=236%2F96-%E2%F022>.
15. Про Антимонопольний комітет України : закон України від 26 листопада 1993 р. № 3659-ХІІ. URL : : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main>.
16. Про захист економічної конкуренції : закон України від 11. 01.2001 №2210-III URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2210-14>.
17. Хищенко О.А. Засади та шляхи удосконалення державної політики щодо активізації розвитку національної інноваційної системи в Україні. *Ефективна економіка*, 2020. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7732>
18. Чикало І. Моніторинг конкурентного середовища регіональних ринків базових факторів виробництва в контексті підвищення конкурентоспроможності національної економіки. *Вісник Одеського національного університету*. Серія «Економіка», 2014. Том 19. №3. С. 250-254
19. Чикало І. Моніторинг ринку енергозбереження в Україні. *Всеукраїнський науково-виробничий журнал „Інноваційна економіка”*. 2013. №2 (40). С.226-230.

20. Чикало І. Інституційне забезпечення функціонування ринку землі в Україні. *Економіст*. 2013. №3 (317). С.29-31
21. Hunt S.D., Lambe C.J. Marketing's contribution to business strategy: market orientation, relationship marketing and Resource-Advantage Theory. *International Journal of Management Reviews*. March 2000. Vol. 2, Issue 1.
22. Walsh C. Key Management Ratios: How to Analyze, Compare and Control the figures that Drive Company. Pitman, 1996. 347 p